

E. 24

rv 439

Corr. nr. RE8901947,
afd. VOM**Aanwijzing tot gemeentelijk beschermd stadsgezicht van het
villawijkje Meer en Bosch te Kijkduin.**

2096 1989

Secretaris

afgedaan K&A

's-Gravenhage, 28 november 1989.

Aan de gemeenteraad.

Op 2 maart 1989 nam U het „Voorbereidingsbesluit op basis van het Structuurplan 's-Gravenhage Eerste Stap voor gedeelten van het uitbreidingsplangebied Kijkduin West/Oost" (rv 63; ter visie gelegd 9 maart 1989; aanyraag goedkeuring Gedeputeerde Staten 17 maart 1989), dat onder meer betrekking heeft op het villawijkje Meer en Bosch. Thans stellen wij U voor om het in bijgaande kaart aangewezen gebied te verklaren tot gemeentelijk beschermd stadsgezicht op grond van artikel 16 van de Monumentenverordening 's-Gravenhage. Hierbij geven wij U de overwegingen die ons bij dit voorstel hebben geleid.

Villawijk Meer en Bosch

Het wijkje Meer en Bosch behoort tot het vroege werk van de architecten J. Duiker en B. Bijvoet en dateert uit de jaren 1920-1923. Van de 126 huizen die het plan telde zijn er door oorlogshandelingen slechts 56 bewaard gebleven. Deze zijn gelegen tussen de Katwijkselaan, Scheveningselaan, de duinen van het Westduinpark en de Duinlaan. Ten westen van de Kijkduinsestraat is nog een fragment van de Duiker en Bijvoet-huizen aanwezig aan de Westkapellelaan. Dit deel van Kijkduin heeft na de Tweede Wereldoorlog een nieuw stratenplan en architectonische invulling gekregen en valt niet onder het voorstel.

Het gebied dat de opzet van het oorspronkelijke plan wel behouden heeft, wordt doorsneden door de Meer en Boslaan met zijn brede wild begroeide middenberm. Het natuuraspect is een wezenlijk kenmerk van het wijkje. Aan het plan ligt het idee ten grondslag architectuur van kleine landhuizen in het natuurlandschap te laten opgaan. De openheid van het licht glooiende gebied aan de voet van de duinen, grenzend aan de Haagse Beek en het natuurgebied van Meer en Bosch waaraan het wijkje zijn naam ontleent, is op meesterlijke wijze door de architecten gehonoreerd. De samenhang en de organische overgang van de massa-configuratie van de architectuur met de natuurlijke omgeving hebben het plan van Duiker en Bijvoet terecht internationaal bekendheid gegeven. De organische overgang is aanwezig in het materiaalgebruik (leipannen, leien, riet, baksteen), in de groepering van de bouwlichamen en in de wijze waarop de daklijnen zijn bepaald. De architectuur wordt gekenmerkt door de begrippen laag, horizontaal, besloten en organisch in uiterlijke vorm en kleur.

De samenhang is versterkt door de keuze voor twee hoofdtypen: het in cottage-stijl gebouwde huis en het door de stijl van de Amerikaanse architect Frank Lloyd Wright beïnvloede type. De invloed van Wright – passend in de vanaf het begin van de 20ste eeuw steeds sterker wordende cultuurbeïnvloeding vanuit de Verenigde Staten – is waarneembaar in de ver overstekende daken, de wijze van groeperen van de bouwlichamen en de harmonische overgang van het besloten huis naar de open ruimte door middel van veranda's en plaatsjes met lage muren.

Naast de architectuurhistorische en ensemble-waarde is er bovendien de typologische waarde. Was het tot dan toe gebruikelijk middenstandswoningen in gesloten rijen – al dan niet gestapeld – te bouwen, hier bleek het mogelijk landhuisjes met zeer grote tuinen te verhuren voor de prijs van 600 tot 900 gulden per jaar. In de ontwikkeling van het wonen betekenen de vrijstaande en geschakelde landhuisjes van Duiker en Bijvoet, die voor een groot deel als bungalow (gelijkvloers) zijn gebouwd, een vernieuwing. De filosofie van het gezond buiten wonen dichtbij de voorzieningen van de stad kreeg hier gestalte.

In zijn tijd werd het plan gezien als de oplossing voor het woningvraagstuk van de middenklasse.

Het huidige beeld wordt ten dele beïnvloed door de naoorlogse opwaardering tot luxe villawijk voor welgestelden. In een aantal gevallen heeft dit geleid tot aanzienlijke uitbreidingen van de huizen waardoor de open structuur te zeer werd verdicht en de bovenvermelde karakteristieken aan waarde verloren.

In het wijkje zijn 5 huizen op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst en van enkele panden wordt de plaatsing overwogen.

De omgeving van het aan te wijzen stadsgezicht

Natuur en gecultiveerde natuur in de directe omgeving bepalen mede de bijzondere kwaliteit van het wijkje Meer en Bosch dat zijn „geïsoleerde“ positie ten opzichte van de stad heeft bewaard. Het wijkje grenst aan de duinen (Westduinpark), het landgoed Meer en Bos en een strook aan de voet van de duinen tussen de wijk Bohemen en het Westduinpark.

Van belang is het feit dat de Minister van Landbouw en Visserij op 8 december 1988 de procedure heeft gestart om het Westduinpark aan te wijzen tot natuurmonument krachtens de Natuurbeschermingswet (art. 8 e.v.).

Het landgoed Meer en Bos gaat terug tot de 17de eeuw en is onder meer in het bezit geweest van Johan van Oldenbarnevelt en Jacob Cats. Een boerderij uit de 18de eeuw (Heliotrooplaan 5) heeft de status van Rijksmonument. De formele structuur is nog enigszins aanwezig maar het karakter wordt voor een groot deel bepaald door de 19de-eeuwse landschapsstijl.

De wijk Bohemen volgt wat het stratenplan betreft het Uitbreidingsplan „West“ uit 1930 in belangrijke mate. Het idee om aan de voet van de duinen de open bebouwing van de Vogelwijk en het wijkje van Duiker en Bijvoet met elkaar te verbinden is echter nooit gerealiseerd. Bohemen, dat grotendeels in de jaren vijftig is gebouwd, vormt thans met de Balsemienlaan de duidelijke grens tussen het weidse kustgebied en de stad. In het overgangsgebied tussen duinen en stad is de Haagse Beek een belangrijk landschappelijk gegeven.

De strook tussen de Machiel Vrijenhoeklaan en het Westduinpark (grenzend aan de Vogelwijk) heeft zijn open karakter bewaard en is op een schoolgebouw, een sporthal en kleinere bebouwing na tot op heden leeg gebleven. De gronden worden onder meer gebruikt als sportterreinen en volkstuinten. Voor een groot deel van deze strook zijn inmiddels plannen voor woningen in een ver gevorderd stadium. Daarbij wordt uitgegaan van handhaving van het bestaande scholencomplex.

Het doel van de aanwijzing.

De aanwijzing tot gemeentelijk beschermd stadsgezicht is er op gericht de genoemde kwaliteiten te respecteren. Een algemene typering voor het thans bebouwde gebied binnen de grenzen van het voorgestelde stadsgezicht is het wonen in een ensemble van lage en relatief kleine huizen met de natuur als gemeenschappelijke „huiskamer“. De houten huizen aan de noordzijde van de Scheveningselaan passen in deze typering. Voor de overige naoorlogse bebouwing in het aan te wijzen gebied geldt, met uitzondering van een schoolgebouw aan de Zandvoortselaan, hetzelfde in iets mindere mate.

Gevolge procedure

Het voorstel tot aanwijzing heeft op grond van artikel 16, lid 3 van de Monumentenverordening 's-Gravenhage van 14 juli tot en met 13 september 1989 voor een ieder ter inzage gelegen. In deze periode zijn bij U geen schriftelijke bezwaren ingediend.

Gezien het vorenstaande en overeenkomstig het eenstemmige (schriftelijke) advies van de Commissies voor Verkeer en Vervoer, Openbare Werken en Monumenten en voor Ruimtelijke Ordening en Stadsontwikkeling, stellen wij U voor het volgende besluit te nemen:

De raad der gemeente 's-Gravenhage,

Gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders,

Gelet op de artikelen 16 en 17 van de Monumentenverordening 's-Gravenhage,

Besluit:

- I. aan te wijzen als beschermd stadsgezicht „Kijkduin-Meer en Bosch“ en te plaatsen op de gemeentelijke lijst van stadsgezichten: het gebied zoals dat op de bij dit besluit behorende kaart, gemerkt S 8477, is aangegeven;
- II. te bepalen dat een bestemmingsplan ter bescherming van de in het voorstel genoemde waarden zal worden gemaakt binnen de termijn van één jaar na de datum van dit besluit.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van

De Secretaris,

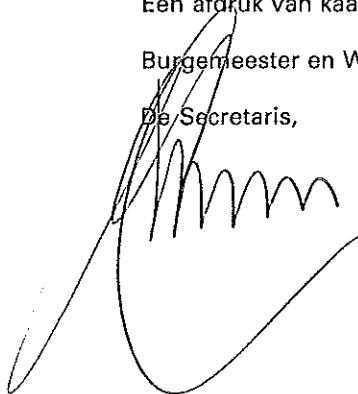
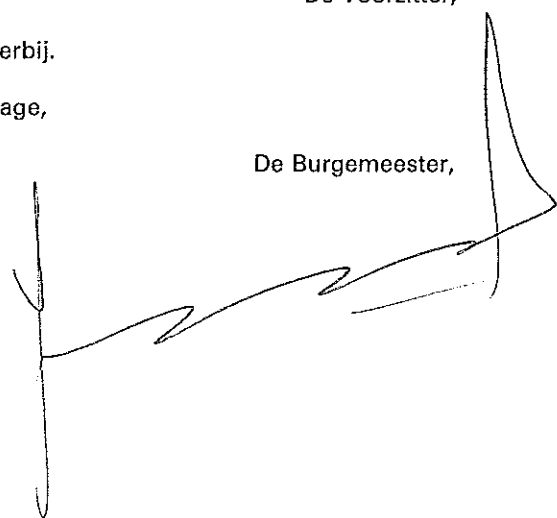
De Voorzitter,

Een afdruk van kaart, gemerkt S 8477, gaat hierbij.

Burgemeester en Wethouders van 's-Gravenhage,

De Secretaris,

De Burgemeester,

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.A handwritten signature in black ink, featuring a vertical line on the left and a long, sweeping horizontal stroke that curves upwards at the end.

